

De spontane beweging die losbarstte in Istanbul heeft een omvang gekregen zonder voorgaande in de geschiedenis van het land en strekt zich nu uit tot 67 van de 85 steden van het land. Alles begon met een groep burgers die met een vreedzame occupy-actie die hooguit enkele dagen zou duren hun onvrede wilden uiten met de plannen rond de herinrichting van het Gezipark op het Taksimplein, hartje Istanbul en met het verplaatsen van de bomen in het park. Het Gezipark zou, ook volgens verklaringen van eerste minister Erdogan, volledig heringericht worden met het oog op de bouw van een luxueus commercieel centrum. Dat zou er komen via de heropbouw van een oude Ottomaanse atillieriekazerne, die verwoest werd tijdens een aanval in 1909 tegen de Revolutie van de Jonge Turken van 1908. De ruïnes ervan werden uiteindelijk gesloopt in 1940. De plannen voor de bouw van dat commercieel centrum werden aan de kaak gesteld door tal van specialisten, waaronder architecten, stedenbouwkundigen en ecologen.

Op vrijdag 31 mei, de dag waarop een administratieve rechtbank in Istanbul de plannen voor de heropbouw van de kazerne opschoot, viel de politie de vreedzame bezetters aan en werden ze verwijderd uit het Gezipark. De agressie van de politie lokte massale verontwaardiging uit bij de bevolking die zich solidair toonde met de parkbezetters. Na enkele gewelddadige confrontaties, moest de politie een stap terugzetten en verloor ze de controle over het Taksimplein. De stratenoorlog bleef duren, dag en nacht, in meerdere delen van het centrum van Istanbul.

Hoe kon de vonk zo overlaan in een massale explosie? Heel wat elementen hebben tot deze explosie geleid. De Partij voor Rechtvaardigheid en Ontwikkeling (AKP) die al tien jaar aan de macht is, heeft een autoritaire draai doorgemaakt en richt zich tegen iedereen die niet tot hun kamp behoort. Op economisch vlak voert deze partij een neoliberaal beleid, wat tot scherpe reacties leidde onder bredere segmenten van de jeugd. Voorts was er de politie-interventie, die de bezetters en hun kinderen brutaal evacueerden en hun tenten in brand stak. Allemaal elementen die hebben geleid tot de huidige situatie.

De AKP beschikt met vijftig procent van de stemmen over een comfortabele electorale basis. De partij wordt al tien jaar onbedreigd, maar lijdt nu een eerste nederlaag en wel in de straat. De AKP, die beschouwd wordt als een partij die belangrijke veranderingen doorgevoerd heeft voor de helft van de bevolking, startte net onderhandelingen op met de Koerden om een vreedzame oplossing te vinden voor de nationale kwestie. Tot hier toe werd het beleid van de AKP enkel bekritiseerd in militante, linkse milieus, die weinig invloed hebben. Vandaag gaat het om een geheel van zeer uiteenlopende en moeilijk te definiëren mensen die het centrum van de stad hebben ingenomen, na moedige confrontaties met de politie.

Ondanks het belang van de deelname aan de manifestaties van kemalistische, vrijzinnige milieus die ontevreden zijn met het beleid van de AKP of van linkse organisaties, zijn het toch vooral mensen van 20-30 jaar die nooit eerder deelnamen aan een politieke strijd, die nu op straat komen. Ook willen we onderlijnen dat het jonge vrouwen waren die de eerste rijen vormden tijdens de botsingen met de politie. Het feit dat een aantal arme wijken niet ver van het centrum gelegen zijn, maakte deelname van de bewoners van die wijken mogelijk. Mensen van zowat overal zijn opgetrokken naar het centrum. 's Ochtendsvroeg stak een belangrijk konvooi van mensen de brug over de Bosporus over om de acties te versterken. Hoewel beperkt, namen ook leden van de extreem-rechtse partij MHP deel aan de manifestaties, maar de leiding van die partij gaf meteen het order aan haar militanten om de acties te verlaten. Bij de acties ging het dus om een mix van jonge vrouwen mét hoofddoek, "antikapitalistische moslims", fanclubs van voetbalploegen, holebi-groepen, Koerden, kemalisten, linkse militanten en vooral de vele gewone mensen die het ontslag van Erdogan eisten. De belangrijkste ordewoorden waren: "Tayyip Erdogan" oftewel ontslag voor Erdogan, "schouder aan schouder tegen het fascisme", "'t Is maar een begin, wij gaan door met de strijd"... al dient gezegd

dat het al bij al bij vage ordewoorden bleef.

Hoewel het “Initiatief van Taksim” bijvoorbeeld wel het ontslag eist van de minister van Binnenlandse Zaken, merken we dat eis eigenlijk weinig gedragen wordt door de menigte. Wel erg hoopvol is dat voor de eerste keer honderdduizenden mensen zich naar publieke plaatsen begeven, zonder dat ze daartoe opgeroepen worden door een erkend instituut (partij, vakbond of staat), om zich te verzetten tegen het beleid van de regering, die steeds meer kiest voor een autoritaire draai. Hoewel er dus nog geen erg duidelijke sociale eisen naar voor worden gebracht, is het evident dat de verontwaardiging van de massa’s uitgelokt wordt door de neoliberale politiek.

Antwoord op de gebeurtenissen van 1 mei

De regering had het Taksimplein op 1 mei afgesloten voor manifestaties, onder het voorwendsel dat er werken gaande waren. Het plein heeft nochtans een sterke symbolische waarde. Ook het zee- en wegverkeer werden stilgelegd om de 1-meimanifestaties te dwarsbomen. Er ontplooiden zich een politiemacht in de straten van Istanbul. De stad werd verlamd door een regering die steeds meer naar de recepten van Poetin grijpt om de sociale oppositie te verstikken.

Er is een echte oorlog aan de gang tussen de linkerkant en de regering als het gaat over de geschiedenis van het Taksimplein, dat ook bekend staat als het Plein van de Eerste Mei. Terwijl de linkerkant het plein willen linken aan de geschiedenis van de arbeidersklasse en de dood van 42 personen die op het Plein van de eerste mei stierven in 1977, wil de regering met de heropbouw van de artilleriekazerne haar eigen kijk op de geschiedenis in de verf zetten en via de bouw van dat commercieel centrum haar eigen invulling geven aan het plein.

De manifestanten van het Taksimplein werden vernederd en gestigmatiseerd als « stropers en provocateurs ». Zeer consistent voor een man als Erdogan die zich recent nog verzette tegen de Israëlische repressie in Gaza of tegen de aanpak van Assad in Syrië. Tijdens de komende twee jaar zullen er zowel lokale als parlementsverkiezingen en presidentsverkiezingen plaatsvinden in Turkije. Analisten waren het erover eens dat het zo goed als zeker was dat Erdogan verkozen zou worden tot president. Erdogan zou bovendien graag de grondwet willen aanpassen om een soort presidentieel regime als dat van Poetin mogelijk te maken. De gebeurtenissen van de jongste dagen vormen dan ook een onverwachte nederlaag voor Erdogan.

We hebben nu vooral nood aan nieuwe massa-ervaringen in Turkije.

* [Masis Kürkcügil](#) is lid van de leiding van [Sosyalist Demokrasi İçin Yeniyol](#), Turkse zusterorganisatie van de SAP. Dit artikel verscheen oorspronkelijk op [International Viewpoint](#). Nederlandse vertaling: Socialisme 21.